

VYUŽITIE METODIKY PSYCHOLÓGIA ZÁŽITKOM V RÁMCI PREVENTÍVNEJ ČINNOSTI ŠKOLSKÉHO PSYCHOLÓGA/PSYCHOLOGIČKY

Mgr. Miroslava Lemešová, PhD.

Univerzita Komenského v Bratislave, Pedagogická fakulta, Katedra
psychológie a patopsychológie, Račianska 59, 813 34 Bratislava

lemesova@fedu.uniba.sk

- prioritné témy prevencie: vzťah detí a dospelých k zdravému životnému štýlu, ochrana telesného a duševného zdravia, odstraňovanie zdraviu škodlivých vplyvov, zlepšenie psychosociálnej klímy a prevencia rizikového správania (napr. násilie, šikanovanie, záškoláctvo, drogové závislosti, prejavy extrémizmu, terorizmu, HIV/AIDS, obchodovanie s ľuďmi)
- školy sa zameriavajú v rámci prevencie najmä na oblasť rizikového správania (užívanie návykových látok, šikanovanie, agresivita, intolerancia, xenofóbia) (Bizíková, 2010)
- usmernenia, metodické, didaktické a učebné materiály či odborné texty, rôzne druhy programov (Cesta k emocionálnej zrelosti, Unplugged), online portály (napr. bezpre.sk, zodpovedne.sk, prevenciasikanovania.sk a i.)

EFEKT A DOSAH?

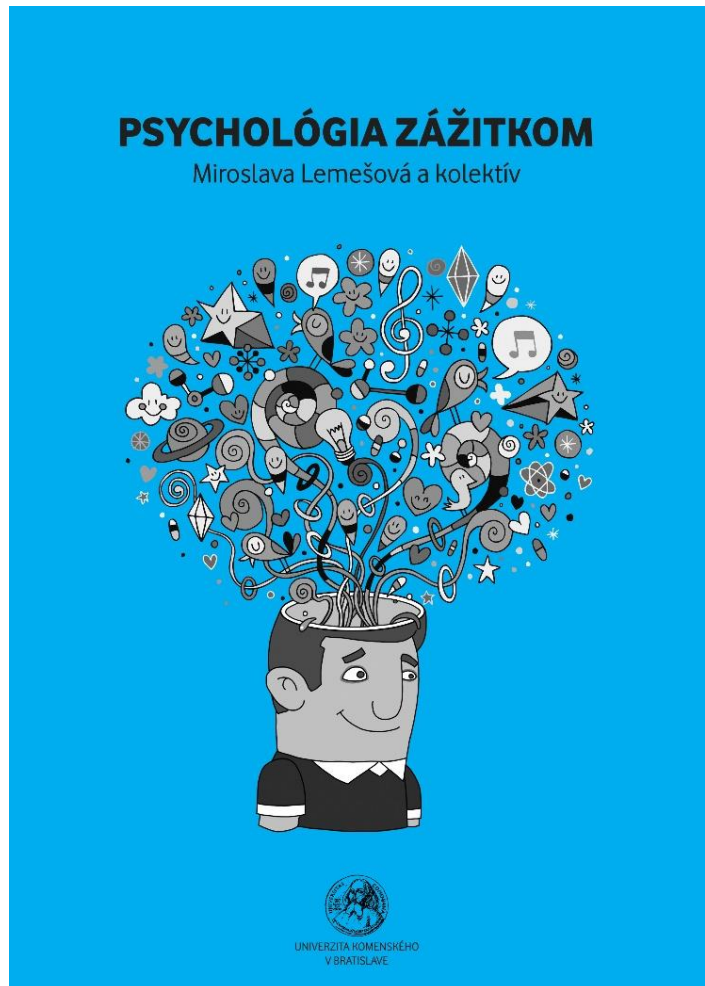
- najväčší vplyv - komplexné programy a programy zamerané na spoločenský vplyv (Hansen, 1992)
- zameranie len na informácie má malý, resp. žiadny efekt a rovnako neefektívne sú i krátkodobé prístupy (Sollárová, 1999)
- programy zamerané afektívne a kognitívne vo všeobecnosti neefektívne pri zmenách správania (Espada et al., 2012)
- vyšší efekt - **viacúrovňový prístup**, podpora sebadôvery, aktivity a hodnotných záujmov, **zameranie na zmenu postoja a správania**, **interaktívne učenie**, smerodajné vzory, kvalifikovaní odborníci a odborníčky (Bém, Kalina, 2003)

ŠKOLSKÝ PSYCHOLÓG/PSYCHOLOGIČKA AKO REALIZÁTOR PREVENECIE

- postavenie, vzdelanie a náplň práce
- poznanie školy, jej kultúry a klímy či charakteristika lokality a úzkeho spoločenstva, v ktorom škola funguje
- informácie o najčastejšie sa vyskytujúcich ťažkostiach, miere rizikovosti u detí, ich sociokultúrnom zázemí a vedomostiach
- príležitosť zapojiť do preventívnych činností i iných aktérov školského diania – učiteľský zbor, rodičov, širšiu komunitu...

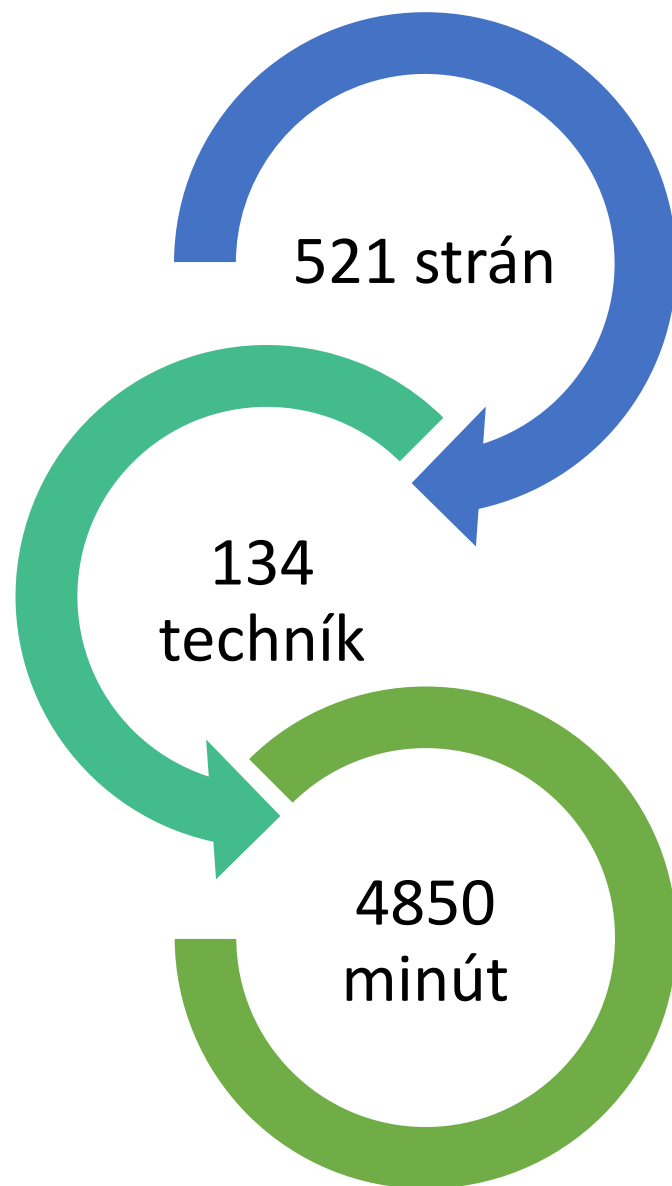
O METODICKEJ PRÍRUČKE „PSYCHOLÓGIA ZÁŽITKOM“

- **elektronická metodická príručka**
- PaedDr. Anežka Hamranová, PhD.
- Mgr. Miroslava Lemešová, PhD.
- Mgr. Katarína Minarovičová, PhD.
- Mgr. Lucia Sabová, PhD.
- Mgr. Lenka Sokolová, PhD.

*Publikácia je výstupom projektu KEGA 021UK-4/2013
Vyučovanie psychológie a predmetov osobnostného a sociálneho
rozvoja - súbor metodických materiálov.*

METODICKÁ PRÍRUČKA V ČÍSLACH

- 5 autoriek
- viac ako 80 hodín, čo je viac 107 vyučovacích hodín
- 14 zážitkových blokov
- 625 MB

TÉMA BLOKU	MEDZIPREDMETOVÉ VZŤAHY
ADAPTÁCIA NA NOVÉ SOCIÁLNE PROSTREDIE	psychológia (sociálna psychológia, psychológia osobnosti), sociálno-psychologický tréning (spoznávanie druhých), občianska náuka (človek a spoločnosť)
SEBAPOZNÁVANIE	psychológia (psychológia osobnosti, sebapoznávanie, motivácia, hodnoty, aspirácie), sociálno-psychologický tréning (sebapoznávanie), občianska náuka (osobnosť človeka), etická výchova (dôstojnosť ľudskej osoby, sebapoznávanie)
ROZVOJ KOMUNIKAČNÝCH ZRUČNOSTÍ	psychológia osobnosti (sebapoznávanie), sociálna psychológia (socializácia, verbálna a neverbálna komunikácia), sociálno-psychologický tréning (sebapoznávanie, socializácia, verbálna a neverbálna komunikácia), občianska náuka (osobnosť človeka), etická výchova (komunikácia)
ROZVOJ SCHOPNOSTÍ	psychológia (kognitívne procesy a učenie, tvorivosť), sociálno-psychologický tréning (osobnostný rozvoj), občianska náuka (vzdelávanie ako hodnota, podstata ľudskej psychiky), etická výchova (tvorivosť v medziľudských vzťahoch), po modifikácii ale aj v rámci slovenského jazyka, cudzích jazykov a pod.

OVERENIE ZÁŽITKOVÝCH BLOKOV

Overovanie v rámci:

- aktivít školskej psychologičky (Lucia Sabová),
- výučby predmetu psychológia na gymnáziu (Lenka Sokolová),
- didaktickej prípravy budúcich učiteľov a učiteliek psychológie (Lenka Sokolová) a
- zážitkovo orientovaných psychologických predmetov v učiteľskej príprave (všetky autorky).

METODOLÓGIA: OBSAHOVÁ ANALÝZA METODICKEJ PRÍRUČKY

- analýza z pohľadu vhodnosti ako nástroja prevencie
- kritériá: vek (nižšie/vyššie sekundárne vzdelávanie), téma (úplná, čiastočná, žiadna zhoda), zložka postoja

Oblasť zamerania cieľov	Orientácia cieľa na	Príklady cieľov:
Kognitívne	presvedčenia o objekte postoja - porozumenie, aplikácia, porovnávanie, analýza faktov...	Študent/študentka spozná základné stereotypy a predsudky s nimi spojené.
Afektívne	emócie, ktoré objekt vyvoláva - prijímanie, akceptovanie, vcítenie sa, ocenenie...	Študent/študentka akceptuje, že príslušníci istého etnika či národa môžu uznávať iné hodnoty ako on/ona.
Konatívna	konanie smerujúce k objektu postoja a úmysel sa takto správať - nácvik, pripravenosť na konanie, spolupráca	Študent/študentka dokáže aktívne počúvať druhého.

POUŽITEĽNOSŤ METODICKEJ PRÍRUČKY AKO NÁSTROJA PREVENČIE

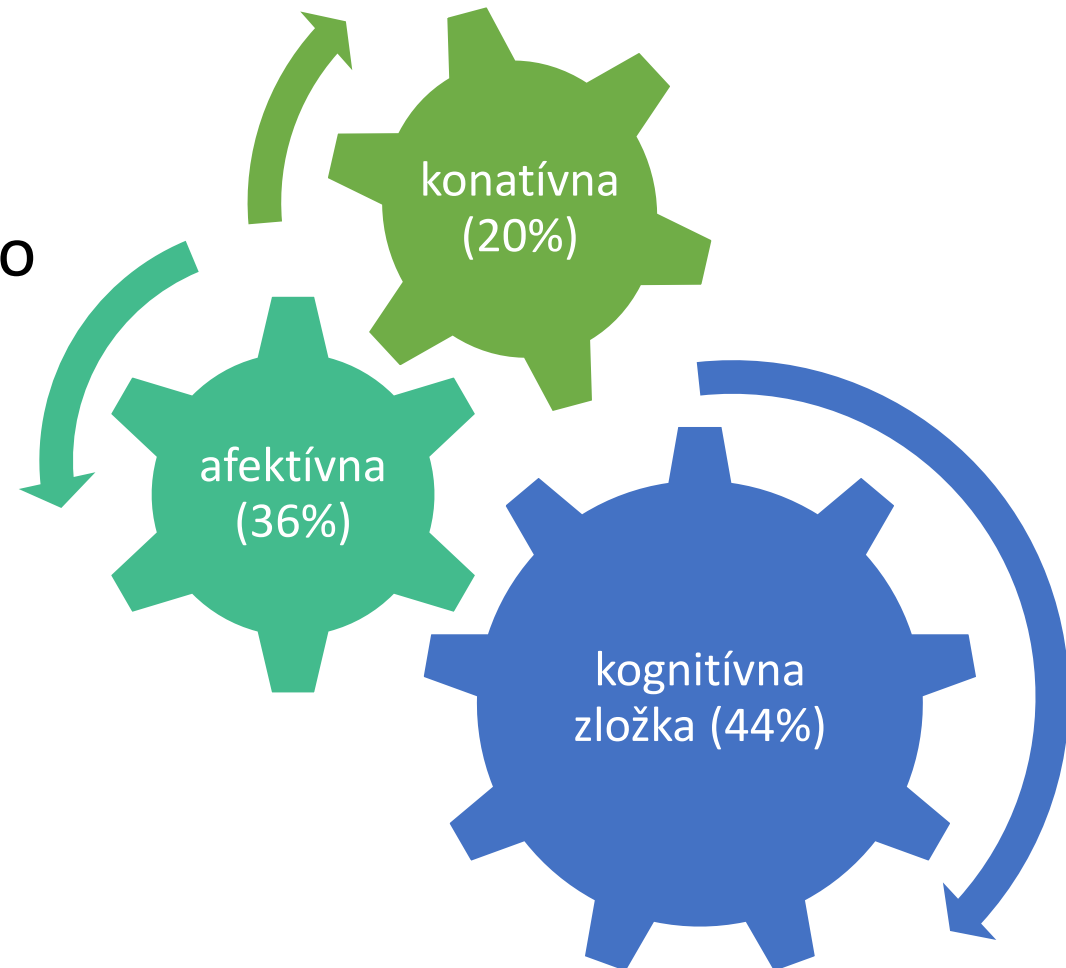
- **TÉMA:**

- úplne pokrýva prioritné oblasti prevencie, akými sú násilie, šikanovanie a extrémizmus, zlepšenie psychosociálnej klímy a zdravý životný štýl
- čiastočne pri riešení drogových závislostí, terorizmu či odstraňovaní zdraviu škodlivých vplyvov
- absencia tém obchodovania s ľuďmi, HIV/AIDS, záškoláctvo a ochrana telesného a duševného zdravia

POUŽITEĽNOSŤ METODICKEJ PRÍRUČKY AKO NÁSTROJA PREVENECIE

- **VEK:** 64% aktivít a techník vhodných pre žiakov a žiačky nižšieho i vyššieho sekundárneho vzdelávania
- **ZLOŽKA POSTOJA:**
 - zamerania aktivít na kognitívnu, afektívnu či konatívnu v pomere 11-9-5

POUŽITEĽNOSŤ METODICKEJ PRÍRUČKY - ZHRNUTIE

- viacero zážitkových blokov či jednotlivých aktivít zostavených v súlade s teóriou učenia D. A. Kolba
- predpoklady naplnenie kritériá kontinuity a dlhodobého prístupu
- zameranie cieľov nielen na informácie, ale i na ďalšie zložky postojov, ich kvalitu a zmenu správania
- zážitkový charakter – interaktívnosť

ĎAKUJEM ZA POZORNOST

Kontakt: lemesova@fedu.uniba.sk